

Position Paper voor de rondetafelbijeenkomst op 22 november 2018

Annet van Zon

Dit statement is gemaakt op basis van mijn kennis als bestuurder van Entrea Lindenhout, organisatie voor jeugdhulp & speciaal onderwijs in Gelderland, en als bestuurslid van Jeugdzorg Nederland met de portefeuille Verbinding kinderopvang / onderwijs / zorg.

De kern wordt gevormd door brief die Jeugdzorg Nederland samen met de Associatie voor jeugd in maart 2017 gestuurd heeft naar de Taskforce Onderwijs Opvang. Deze kern staat nog steeds overeind. Overal in het land zijn praktijken ontstaan met goede voorbeelden hoe het kan werken. Onder de noemer Pact voor Kindcentra worden deze praktijken voorzien van onderzoek, gevolgd, geëvalueerd en verder gebracht. Landelijk zijn 9 regioconsulenten actief die de praktijken stimuleren, verbinden en verder helpen.

Hoofdboodschap

De eerste levensjaren van kinderen zijn van grote betekenis zowel voor het leven van kinderen in het hier-en-nu als voor hun toekomst. Het is een cruciale periode die kinderen niet meer over kunnen doen. Investeren in jonge kinderen is dus van vitaal belang, zowel voor kinderen zelf als voor de samenleving als geheel:

- Creëer ontwikkelruimte voor alle kinderen
- Zet (specialistische) jeugdhulp in in de pedagogische basisvoorzieningen
- Vanuit de visie van inclusie in plaats van exclusie
- Werk interprofessioneel/ als één team met diverse competenties
- Investeer in nieuwe, integrale opleidingen

Driehoek

Als het gaat om het creëren van een optimale ontwikkelomgeving voor kinderen, dan bestaat de verbinding vaak tussen twee 'partijen'; onderwijs-jeugdhulp, onderwijs-kinderopvang, kinderopvang-jeugdhulp. Belangrijk is echter om een driehoeks-verbinding tot stand te brengen, gecreëerd tussen onderwijs, kinderopvang én jeugdhulp. Hiermee wordt de kans vergroot op een inclusieve speelleeromgeving, voor ieder kind een plek in pedagogische basisvoorzieningen, ongeacht zijn mogelijkheden of beperkingen.

Te complex om alleen te doen!

Ambitie van zowel onderwijs, kinderopvang én jeugdhulp en in het verlengde daarvan van gemeenten zou moeten zijn om een **inclusieve** speel-leeromgeving te creëren waarin ieder kind meetelt en de kans krijgt om mee te kunnen doen en te leren ongeacht haar of zijn herkomst, mogelijkheden en beperkingen.

Een inclusieve speel-leeromgeving vraagt van de **professionals** dat zij in de dagelijkse omgeving, de gewone basisvoorziening, waarin kinderen opgroeien, opgevoed en onderwezen worden, kunnen differentiëren en personaliseren al naar gelang de ontwikkelbehoeften van het kind. **Dit is een complexe opdracht.** Want uitgaan van en omgaan met verschillen tussen kinderen zonder een kind te excluderen, doet een enorm beroep op de handelingsbekwaamheid van individuele professionals. Het is bijkans onmogelijk om als professional, als leraar of pedagogisch medewerker, in je eentje ieder kind in de groep de juiste aandacht te geven. Om inclusief te kunnen werken lijkt het verstandig om de samenwerking en de verbinding te zoeken tussen professionals uit het onderwijs, de opvang én de jeugdhulp.

Interprofessioneel werkt!

De basis voor teams waarin zowel onderwijs, kinderopvang als jeugdhulp vertegenwoordigd is, wordt gevormd door drie beroepsgroepen: voorschoolse voorzieningen, het basisonderwijs en de zorg. Het

onderwijs en de kinderopvang zoeken al langer de verbinding in brede school- en IKC-verband (integrale teams onder één regie). Het invoegen van (specialistische) jeugdhulp als derde expertise ondersteunt en ontstrest professionals uit onderwijs en opvang. Het blijkt een belangrijke factor te zijn in de professionalisering in het omgaan met de individuele behoeften van ieder kind én de mogelijkheden om via de groepsdynamiek te werken.

Onderzoek door PACT (2015-2017) naar de effecten van interprofessioneel werken heeft uitgewezen dat leerkrachten en pmers echt ontzorgd worden door inzet van jeugdhulp in het team, dat ze zich bekwaamer voelen, dat de aandacht voor de pedagogische kwaliteit stijgt en dat er aanwijzingen zijn dat het aantal verwijzingen naar specialistische voorzieningen daalt.

Kortgezegd:

Een rijke speelleeromgeving voor ALLE kinderen gaat om meer dan alleen het verbinden van onderwijs en kinderopvang. De expertise van jeugdhulp aan de teams toevoegen is belangrijk om in een vroeg stadium opvoed- en opgroeivragen te herkennen, onderkennen en er naar te kunnen handelen. Zonder kinderen uit te sluiten. Dit sluit aan bij de bedoeling van de wet Passend Onderwijs en de nieuwe Jeugdwet.

Voorbeeld

Er zijn vele voorbeelden te noemen van praktijken die werken. Uit mijn eigen regio kan ik noemen de samenwerking tussen de Brede School Het Talent in Lent en Kinderopvangorganisatie KION en mijn eigen organisatie.

Ook kan ik noemen de combi+ klas in Nijmegen: de verbinding tussen speciaal onderwijs en specialistische daghulp. Maar er is zoveel meer te noemen, ik verwijs graag naar websites van Pact voor Kindcentra, maar ook van individuele scholen en organisaties voor kinderopvang.

Knelpunten en kansen

- Er is geen wettelijke basis die het voor alle kinderen mogelijk maakt om toegang te hebben tot rijke speel-leeromgevingen. Een basisrecht van 16 uur voor kinderen met een achterstand is niet voldoende; het gaat om alle kinderen.
- Er zijn financiële belemmeringen om kinderen naar VVE- en peutervoorzieningen te brengen, of de kinderopvang (ook de tussenschoolse- en naschoolse opvang). Gemeenten kunnen hier een regierol én financieringsrol in nemen.
- Het is wenselijk om budgetten ontschot in te kunnen zetten. De recente BTW-handreiking is een goede stap.
- Er zijn of dreigen personele tekorten in onderwijs én kinderopvang; door te werken vanuit interprofessionele competenties kunnen medewerkers breder inzetbaar zijn.
- Het risico bestaat dat de ontwikkeling van IKC's vooral een organisatievraagstuk wordt, waarin aspecten kunnen spelen als: waar ligt het primaat? De kracht bestaat eruit dat het vooral een integrale pedagogische visie is die gedeeld wordt en waar de organisatievraagstukken van afgeleid worden. Voor je het weet beland je in bestuurlijke drukte terwijl het expertisenetwerk kant en klaar voorhanden is.